

Olszewski, Eugeniusz

Historia nauki w "Przeglądzie Informacji o Naukoznawstwie"

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 10/4, 645-646

1965

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

słoneczny konstrukcji J. Heweliusza (fotografia tego zegara zdobi okładkę 2-tomowych *Actes* [...] X Kongresu w Ithace, nie podano tam jednak proveniencji i miejsca ekspozycji zegara — właśnie Jędrzejowa).

Prasa krakowska, oprócz informacji o posiedzeniach sekcyjnych i sympozjalnych oraz o wyborach władz do Międzynarodowej Akademii Historii Nauki⁶ oraz Sekcji Historii Nauki Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki, donosiła również o niezwykłym bankiecie zamykającym Kongres, który odbył się w jednej z największych „komnat” kopalni soli w Wieliczce.

Jest uderzające, iż Kongresem interesowała się bardziej prasa codzienna niż tygodniowa: Tygodniki społeczno-literackie, jak zwykle pograżone w środowiskowych dyskusjach i sporach, nie dostrzegły, jak istotnym wydarzeniem był Kongres gromadzący ponad 700 uczonych z 40 krajów świata — wydarzeniem nie tylko w życiu nauki polskiej, ale i samego kraju, który coraz wyraźniej staje się krajem wielkiego historycznego dialogu i pokojowego porozumienia.

Wzbudził natomiast Kongres — choć z opóźnieniem — zainteresowanie prasy studenckiej. Tygodnik „ItD” (nr 41/1965) dał rozmowę z jednym z uczestników Kongresu oraz fragmenty referatów sympozjum *Przeszłość a przyszłość nauki*, a tygodnik „Politechnik” zamieścił (1965, nr 4) obszerny wywiad S. Szczepańskiego na temat Kongresu (*Od łuczynwa do nieskończoności*) z kierownikiem Katedry Historii Techniki Politechniki Warszawskiej, prof. E. Olszewskim.

Do Kongresu, a szczególnie do sympozjum *Przeszłość a przyszłość nauki*, jako wydarzenia ważnego z punktu widzenia organizowania nauki i kształcenia jej pracowników, aby mogła sprostać coraz większym stawianym przed nią zadaniom, jeszcze w nrze 48/1965 powrócił popularny tygodnik „Kulisy” w wywiadzie J. Radońskiej z prof. E. Olszewskim pod tytułem *Najpierw był łuk*⁷.

Aleksander Gella

HISTORIA NAUKI W „PRZEGLĄDZIE INFORMACJI O NAUKOZNAWSTWIE”

W nrze 3—4/1964 „Kwartalnika” (s. 411) odnotowaliśmy ukazanie się pierwszego zeszytu wydawanego przez Ośrodek Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN „Przeglądu Informacji o Naukoznawstwie”.

W 1965 r. ten powielany biuletyn informacyjno-bibliograficzny przeistoczył się w regularnie wydawany kwartalnik i poważnie rozrósł się objętościowo, tak że np. *Bibliografia wybranej literatury* zawiera w nrach 1 i 2/1965 po ok. 450 pozycji, a więc dwukrotnie więcej niż w numerze poprzednim. Treść „Przeglądu” rozszerzyła się o przeglądowe opracowania literatury na wybrane tematy (w nrze 1/1965 — *Problematyka szkolnictwa wyższego*, w nrze 2/1965 — *Organizacja i planowanie badań naukowych*), dublując w ten sposób odpowiedni dział nowego wydawnictwa Komisji Naukoznawstwa PAN „Zagadnienia Naukoznawstwa”⁸.

Zamieszczona w „Przeglądzie” wybrana bibliografia obejmuje również nieco

⁶ Por. przypis 3.

⁷ Tygodniki społeczno-literackie jednak przyniosły wypowiedzi na temat Kongresu i jego problematyki, lecz niestety już po przygotowaniu niniejszego sprawozdania. Niewątpliwie osłabia to zarzut, który im wyżej postawiłem, choć nadal sądzę, iż publicystyka polska nie wykorzystwała szansy dyskusji nad lawinowo wzrastającą rolą nauki w świecie współczesnym, szansy stworzonej przez XI Kongres. Informacje o odgłosach Kongresu w miesięcznikach i kwartalnikach krajowych oraz w prasie zagranicznej znajdują się w następnych numerach „Kwartalnika”.

⁸ Por. omówienie pierwszego zeszytu tego wydawnictwa w nrze 3/1965 „Kwartalnika”, ss. 435—436.

pozycji z zakresu historii nauki, choć istniejący w dwu numerach z 1964 r. dział *Historia nauki* został zastąpiony przez dział *Historia naukoznawstwa*.

W szczególności nr 2/1965 biuletynu zawiera krótkie omówienie charakteru rocznika „Organon” i treści jego pierwszego tomu (poz. 825), a ponadto zawarte w tym tomie referaty na sympozjum w Jabłonie w 1963 r. zostały uwzględnione odrębnie w poszczególnych działach. Można jednak wysunąć pewne zastrzeżenia w stosunku do „Przeglądu”: choć t. 1 „Organonu” ukazał się w listopadzie 1964 r., nie został on uwzględniony w nrze 1/1965 zawierającym wyselekcjonowaną bibliografię za drugie półrocze 1964 r., lecz dopiero w zeszyte następnym, wśród pozycji wydanych w I kwartale 1965 r.; w bibliografii zamieszczono z „Organonu”, poza referatami, także jeden komunikat (D. J. de Solla Price'a), pomijając jednak wszystkie inne, w tym tak podstawowy, jak B. M. Kiedrowa o periodyzacji historii przyrodznawstwa.

Z opóźnieniem kwartalnym odnotowano też materiały z nru 3—4/1964 „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki”. Mniej rażące, być może, stało się w ten sposób zamieszczenie w nrze 1/1965 „Przeglądu” recenzji J. D. Bernala (w „Nature”) z ostatniej książki D. J. de Solla Price'a, a pominięcie recenzji z tej książki zamieszczonej w nrze 3—4/1964 „Kwartalnika”.

Niezbyt starannie w nrze 2/1965 opracowano *Wykaz tytułów wykorzystanych czasopism*. „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” potraktowano tu jako publikację własną Państwowego Wydawnictwa Naukowego, a „Organon” figuruje jako wydawnictwo Pracowni Badań Naukoznawczych Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN oraz Pracowni Ogólnych Problemów Organizacji Pracy PAN, choć w poz. 825 tegoż numeru „Przeglądu” podano informację w pełni poprawną.

Eugeniusz Olszewski

Z POWOJENNYCH DZIEJÓW POLSKIEJ PRASY NAUKOWEJ I NAUKOWO-TECHNICZNEJ

W związku z 15-leciem istnienia dwumiesięcznika Polskiego Towarzystwa Fizjologicznego „Acta Physiologica Polonica” ukazał się w nrze 6/1964 tego czasopisma okolicznościowy artykuł W. Hołobuta.

Dłuższą historię ma czasopismo „Bibliotekarz”. W nrze 3/1964 kwartalnika „Przegląd Biblioteczny” pisze o niej R. Przelaskowski w artykule *Rys dziejów czasopisma „Bibliotekarz” (1919—1963)*.

Nr 11/1964 „Przeglądu Papierniczego” niemal w całości (6 artykułów) poświęcony jest 20-leciu istnienia pisma.

W 1964 r. minęło 15 lat od powstania Wydawnictw Naczelnej Organizacji Technicznej. O pracy Wydawnictw w tym okresie piszą różni autorzy w numerach grudniowych z 1964 r. miesięczników: „Budownictwo Okrętowe”, „Przegląd Geodezyjny”, „Przegląd Odlewnictwa”, „Przegląd Elektrotechniczny”, „Inżynieria i Budownictwo”, „Przegląd Włókienniczy”, „Gazeta Cukrownicza”, „Przemysł Fermentacyjny”, a nrze 1/1965 — „Szkło i Ceramika”. Pisze o tym również dwumiesięcznik „Ochrona przed Korozją” (nr 6/1964)⁹.

⁹ Odrębną publikację *15 lat Wydawnictw Czasopism Technicznych NOT* wydały same Wydawnictwa (Warszawa 1964). Niemal stustronicowa powielana broszura zawiera omówienie różnych aspektów działalności Wydawnictw, wykazy wydawanych czasopism i ich redaktorów oraz bibliografię publikacji dotyczących piśmiennictwa technicznego w Polsce oraz poszczególnych czasopism WCT-NOT. (Przypis redakcji).